

Foto's RCE

Rijkssubsidie en beheer

Swalmen, grafheuveld in bos

Cultuur en natuur vormen in Nederland samen het landschap. Voor een goed beheer daarvan is het van belang dat beide elementen in samenhang worden meegenomen. De subsidieregeling voor Rijksmonumenten kan helpen bij dit beheer van ons landschap.

— Cees van Rooijen, Barbara Speleers, Nanette de Jong (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

> Nederland beschikt over ongeveer 1400 parken en landgoederen die beschermd zijn als groen Rijksmonument. Daarnaast zijn er 1600 archeologische Rijksmonumenten die veelal in het buitengebied liggen. Voor het onderhoud van Rijksmonumenten is de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) beschikbaar, bedoeld voor het onderhoud en instandhouden van de cultuurhistorische waarden van de wettelijk beschermde monumenten. De regeling voor de archeologische monumenten heeft een eigen budget wat sinds de instelling ervan niet volledig wordt benut. Ook voor gebouwde monumenten en groen is die sub-

sidiereregeling er maar dat budget wordt jaarlijks wel volledig opgesoupeerd.

Archeologie

Bij zichtbare archeologische monumenten gaat het om het instandhouden van het beeld van het monument zoals grafheuvels en woonterpjes of terreinen van verdwenen kastelen. Daarnaast gaat het bij alle archeologische monumenten om het niet verloren laten gaan van de archeologische resten. De te nemen maatregelen moeten ertoe bijdragen dat de archeologie niet verstoord wordt en in de bodem blijft zitten.

Verstorings van de archeologie kunnen plaatsvinden door wortelgroei, windworp en menselijk of dierlijk graafwerk, maar soms ook door minder grijpbare processen als verdroging van de archeologische lagen. Geld uit de SIM kan helpen om de maatregelen tegen deze verstoringen te financieren. De subsidie is niet bedoeld voor 'reconstructies' of 'visualisaties' van de archeologie in het publieksbereik of voor het onderhoud van groen wanneer voor het instandhouden van het monument daartoe geen noodzaak is.

Het landgoed De Eese is een voorbeeld van een landgoed waar archeologische monumenten liggen die in het beheer geïntegreerd zijn. Het betreft hier over het landgoed verspreid liggende grafheuvels. Heuvels die vanaf het laat neolithicum tot in de Romeinse tijd over begravingen of crematies heen zijn opgeworpen. Voor het beheer van die grafheuvels is van belang

dat de opslag van groen in toom wordt gehouden en de begroeiing niet te hoog wordt. Enerzijds om de archeologische waarden te beschermen tegen het risico van doorworteling en boomvallen, maar ook voor het zicht op de monumenten. Voor het korthouden van de begroeiing en het afzetten van groen op de grafheuvels heeft De Eese subsidie ontvangen. Het onderhoud van de grafheuvels wordt gewoon in het beheer meegenomen.

Onderuitputting

Mede door de relatieve onbekendheid van de SIM voor de archeologie is de afgelopen jaren de ruimte voor de archeologische monumenten niet volledig benut. Voor een groot deel van de 1600 archeologische Rijksmonumenten wordt geen SIM-aanvraag ingediend. Deels is dat vanwege de onbekendheid van de regeling maar het blijkt ook dat vooral kleine eigenaren het omslachtig vinden om de SIM-subsidie aan te vragen. De administratie en de eigen bijdrage wegen vaak niet op tegen het bedrag dat het oplevert. Dat aspect zal in de evaluatie van de regeling aan de orde komen. Voor eigenaren met meerdere archeologische monumenten, of bij relatief dure instandhoudingsmaatregelen, kan de regeling wel degelijk interessant zijn.

Groen

Nederland beschikt over ongeveer 1400 parken, landgoederen en andere terreinen, die beschermd zijn als groen Rijksmonument. Deze monumen-

ten vereisen vaak een ander groen onderhoud dan wat voor natuur noodzakelijk is en meestal betekent dat een intensiever onderhoud. Op de website www.stichtingerm.nl staan richtlijnen voor groen erfgoed hovenierswerk. Ook bij de 'groene' Rijksmonumenten is de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten alleen om onderhoud te financieren en niet voor restauraties. Overigens kan de grens daartussen wel eens vaag zijn, zoals bij laanbeplantingen. Subsidies voor restauraties van groen erfgoed worden, afhankelijk van het provinciaal beleid, door de provincies gegeven.

Voor groene monumenten geldt dat de SIM-regeling juist overvraagd wordt. Mede om die reden wordt een onderzoek uitgevoerd naar de subsidie behoefte voor groene monumenten. De uitkomsten daarvan zijn – juli 2017 – nog niet bekend.<

c.van.rooijen@cultureelerfgoed.nl

Meer informatie over de regelingen rondom de subsidies: www.cultureelerfgoed.nl en www.monumenten.nl.

Kapschuur 14:00-14:45

Linksboven: Kasteel Asten, verwilderde tuinaanleg.

Rechtsboven: Veldhoven, strak onderhouden grafheuvels bij Toterfout.

Links: Cranendonck, deel van een ingericht kasteel terrein.